

Dette udvidet resumé er udgivet i det elektroniske tidsskrift

Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet
(Proceedings from the Annual Transport Conference at Aalborg University)

ISSN 1603-9696

<https://journals.aau.dk/index.php/td>

Fra pilot til praksis: Strategisk arbejde med delemobilitet i forstæder, købstæder og landkommuner

Marianne Weinreich, Weinreich Mobility, maw@weinreichmobility.dk

Morten Heile Hass, Region Hovedstaden morten.heile.hass@regionh.dk

Katrine Vestergaard Petersen, Rudersdal Kommune, kvp@rudersdal.dk

Abstrakt

Delemobilitet – særligt i form af delecycler og delebiler – fremhæves ofte som et centralt virkemiddel i den grønne mobilitetsomstilling. Potentialet er veldokumenteret i større byer, hvor høj tæthed, korte afstande og stor efterspørgsel skaber et naturligt marked. I mindre byer, forstæder og landkommuner er konteksten imidlertid en anden: lavere tæthed, højere bilejerskab og mere spredte rejsemønstre. Dette rejser et centralt spørgsmål: Hvordan kan kommuner arbejde strategisk med delemobilitet i geografier, hvor løsningerne ikke kan kopieres direkte fra storbyer?

Denne artikel præsenterer hovedresultater og anbefalinger fra Håndbog om delemobilitet, udviklet på baggrund af erfaringer fra bl.a. EU-projektet GEMINI og projektet Delemobilitet i forstæderne. Håndbogen er baseret på empiriske data fra de deltagende kommuner, interviews med trafikplanlæggere og operatører samt valideringsworkshops med trafikplanlæggere fra både kommuner og trafikselskaber fra hele landet.

Fra pilot til praksis: Strategisk arbejde med delemobilitet i forstæder, købstæder og landkommuner

Delemobilitet – særligt i form af delecycler og delebiler – fremhæves ofte som et centralt virkemiddel i den grønne mobilitetsomstilling. Potentialet er veldokumenteret i større byer, hvor høj tæthed, korte afstande og stor efterspørgsel skaber et naturligt marked. I mindre byer, forstæder og landkommuner er konteksten imidlertid en anden: lavere tæthed, højere bilejerskab og mere spredte rejsemønstre. Dette rejser et centralt spørgsmål: Hvordan kan kommuner arbejde strategisk med delemobilitet i geografier, hvor løsningerne ikke kan kopieres direkte fra storbyer?

Denne artikel præsenterer hovedresultater og anbefalinger fra Håndbog om delemobilitet, udviklet på baggrund af erfaringer fra bl.a. EU-projektet GEMINI og projektet Delemobilitet i forstæderne. Håndbogen er baseret på empiriske data fra de deltagende kommuner, interviews med trafikplanlæggere og operatører samt valideringsworkshops med trafikplanlæggere fra både kommuner og trafikselskaber fra hele landet.

Fra teknisk løsning til forandringsproces

En central pointe i håndbogen er, at delemobilitet uden for de største byer ikke bør forstås som en teknisk løsning, men som en forandringsproces, der kræver tid, organisatorisk forankring og aktiv kommunal involvering. Erfaringerne viser, at projekter sjældent lykkes som kortvarige pilotprojekter. I stedet udvikler brug, accept og økonomi sig gradvist over flere år.

Dette perspektiv adskiller sig fra en del af den internationale litteratur, hvor fokus ofte er på teknologiske løsninger og markedsmodeller (fx MaaS – Mobility as a Service). Andre studier peger dog tilsvarende på, at succes for delemobilitet i lavtætte områder afhænger af governance, partnerskaber og lokal tilpasning snarere end teknologi alene.

Geografi som afgørende rammebetingelse

Håndbogen dokumenterer, at geografi har afgørende betydning for både design og effekt af delemobilitet. I forstæder fungerer løsninger typisk som first/last mile til kollektiv transport, mens de i købstæder i højere grad kan erstatte korte bilture. I landkommuner er efterspørgslen mere begrænset, og succes bør måles i funktion frem for volumen.

Dette stemmer overens med international forskning, som viser, at delemobilitet i lavtætte områder kræver målretning mod specifikke brugergrupper og rejseformål (fx pendling eller institutionskørsel) frem for bred, spontan anvendelse.

Erfaringer fra danske cases

Håndbogen indeholder en række beskrivelser og resultater fra forskellige danske kommuner – både forstæder, købstæder og landkommuner.

De danske cases illustrerer både potentialer og udfordringer:

- I Rudersdal Kommune blev der gennemført over 40.000 ture på 11 måneder med delecycler og delebiler
- I Roskilde bliver der kørt ca. 17.100 ture årligt på 100 almindelige Donkey-cykler, mens der blev kørt ca. 12.800 ture fra juni til december 2025 med 200 Dott-elcykler.
- I 59 landsbyer i Region Midtjylland har 2000 borgere kørt i alt 135.000 km på 53 elcykler og 29 ladcykler
- I Holbæk betød operatørkonkurs og tekniske udfordringer at brugen blev kraftigt udfordret.

Fem centrale indsigter

På tværs af analyser og cases identificerer håndbogen fem gennemgående indsigter:

1. Langsigtet organisering er afgørende

Delemobilitet kræver politisk opbakning og realistiske forventninger. Projekter bør designes som flerårige udviklingsforløb frem for kortvarige forsøg.

2. Lokal tilpasning er vigtigere end standardløsninger

Der findes ikke én model, der passer alle. Løsninger skal tage udgangspunkt i lokale mobilitetsbehov, betalingsvillighed og geografi.

3. Partnerskaber er en forudsætning

Succes afhænger af samarbejde med operatører, trafikselskaber, boligforeninger, virksomheder eller lokalråd. Særligt i mindre byer kan partnerskaber sikre et stabilt brugergrundlag.

4. Fysisk kvalitet og synlighed betyder mere end forventet

Placering og udformning af mobilitetshubs har stor betydning for både brug og borgeraccept. Dårlig fysisk kvalitet kan skabe modstand tidligt i processen.

5. Data skal bruges aktivt – ikke kun til dokumentation

Data er centrale for løbende justering, politisk dialog og legitimitet, men skal kombineres med kvalitative indsigter og lokal viden.

Barrierer og udfordringer

Håndbogen identificerer en række gennemgående barrierer:

- Lav og svingende efterspørgsel
- Urealistiske politiske forventninger til hurtige resultater
- Uklare roller mellem kommune og operatør
- Manglende data og evaluering
- Negativ borgerreaktion i opstartsfasen

Disse barrierer er velkendte fra international forskning, hvor især økonomisk bæredygtighed i lavtætte områder fremhæves som en central udfordring.

Fra projekt til varig praksis

En central konklusion er, at delemobilitet kun bliver en integreret del af mobilitetssystemet, hvis indsatsen bevæger sig fra projekt til drift. Det kræver:

- integration i kommunale strategier
- langsigtet finansiering
- organisatorisk forankring
- løbende tilpasning

Kommuner, der lykkes, arbejder systematisk med disse elementer og ser delemobilitet som et supplement til – ikke en erstatning for – kollektiv transport.

Konklusion

Delemobilitet i forstæder, købstæder og landkommuner har et betydeligt potentiale, men kræver en anden tilgang end i større byer. Erfaringerne viser, at succes afhænger mindre af teknologi og mere af organisering, partnerskaber og lokal tilpasning.

Håndbogen tilbyder et praksisnært rammeværk, der kan understøtte kommuner i at arbejde strategisk og langsigtet med delemobilitet. Samtidig peger resultaterne på behovet for mere forskning i, hvordan delemobilitet kan skaleres og integreres i lavtætte områder.

Perspektivering til eksisterende forskning

Resultaterne understøtter og nuancerer eksisterende forskning i shared mobility:

- Delemobilitet kan reducere bilejerskab og bilbrug, men effekten er kontekstafhængig
- Elcykler har potentiale til at erstatte bilture, især i forstæder
- Governance og offentlig involvering er afgørende i mindre markeder

Håndbogen bidrager med ny viden ved at fokusere specifikt på **kommunernes rolle** og de organisatoriske og praktiske forhold, der ofte er underbelyst i forskningen.